

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 4 krone, za Ogrsko 5 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 6 kron, za Ameriko pa 8 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 8 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 80— za 1/2 strani K 40— za 1/4 strani K 20— za 1/8 strani K 10— za 1/16 strani K 5— za 1/32 strani K 2'50 za 1/64 strani K 1.— Privečkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 35.

V Ptuj v nedeljo dne 4. oktobra 1914.

XV. letnik.

Svetovna vojska.

Avstro-ogrška in nemška armada proti Rusiji združeni; ruska premoč zavržena. — Ruska armada se pomika nazaj. — Srbski napadi vsi odbiti; v Srbiji ponehava odpor. — Velikanska bitka med Nemci in Francozi stoji za nemško armado jako ugodno. — Nemci delajo Angležem na morju velikansko škodo. — V Perziji in Indiji se pričinja revolucija zoper Angleže in Ruse.

Vesele vesti prihajajo od vzhoda in zahoda, severa in juga, — naše orožje zmaguje in vsi sovražniki bodo kmalu uničeni na tleh ležali.

V Galiciji je naša armada v kljub velikanski premoči ruskih armad stala kakor jeklena stena in zadrževala vpad carizma. Dvakrat se je vnela velikanska bitka okoli Lemberga. In v kljub temu, da so Rusi v divji strasti vse svoje vojaštvo proti nam vrgli, da so imeli dvakratno in trikratno premoč, niso ničesar dosegli. Imeli so le velikanske izgube. Naša armada izvršila je potem novo grupiranje. Medtem so Nemci pod generalom Hindenburgom vrgli rusko armado iz Pruske in uničili skoraj 200.000 Rusov. Kakor vihar divja nemška armada v srce ruske Poljske. Že sta nemška in avstro-ogrška armada združeni in — zdaj ni ruska premoč več tako velika. Nemška pomoč je prišla v pravem času. Zadnja poročila že pravijo, da se Rusi pomikajo nazaj in kmalu bodo prišel zaželjeni trenutek, v katerem bodo popolnoma uničeni . . .

Kar se tiče Srbije, so se vsi njeni obupani poskusi, vdreti čez našo mejo ob hrabrosti naših obmejnih čet ponesrečili. Naše razmeroma male vojaške čete stojijo vse na srbskih tleh. Medtem se pričinja po Srbskem širiti revolucija, beda, lakota. In že ponehava srbski odpor; sovražnikova dežela se je izkravavela in tudi ona, ki je neposredni povzročitelj te velikanske vojne, ležala bode kmalu premagana na tleh. Vsaka sila do vremena! Dosedanji naši uspehi na Balkanu so grozoviti „memento mori“ za deželo kraljemorilcev, ki je bila vedno nekaj peklenjski kotel za vso Evropo. Vsaka sila do vremena!

Nemška glavna armada stoji v naravnost gigantovski bitki zoper francosko-angleško-belgijskega sovražnika. Vsi sovražniki napenjajo zadnje svoje moči, da bi železno jez nemške armade predrl. Pa je vse zaman. Dan za dnevom pri-

hajajo lepi uspehi. Nemcev in polagoma pričenjajo tudi sovražniki razumevati, da jih čaka usoda premagancev. S to bitko, ki bode gotovo končala z zmago nemških železnih armad, bode polovica svetovne vojne končana. In zahrbtni, barbarski sovražniki bodo razumeli, da so se grozovito zaračunali. Mislili so ves svet zoper Avstrijo in Nemčijo nahujskati, pa so izpoznali, da živi v prebivalstvu teh dveh držav duh prostosti in krasnega junaštva . . .

Na suhem nas celi svet ne more premagati. In na morju? Kaj pomaga Anglija njena ogromna armada, večja nego so vse evropejske mornarice skupaj?! Nemci imajo več kot za polovico manjšo mornarico. Ali Nemci imajo pogum, hrabrost, navdušenje za vojno, sveto prepričanje za zmago. In zato so napravili Angliji že grozovito škodo, pogreznili so ji izredno veliko število bojnih in drugih parnikov, uničili so že velik del njene svetovne trgovine, — pogum je več nego številka, kakovost več nego množina, pravica, čeprav majhna, je več nego množina krivica! Francosko brodogradništvo v Srednjem morju istotako ni moglo ničesar doseči. niti blizu naših trdnjav se ne upajo, marvač vozijo se le kakor pri manevrih po odprtem morju. Manjka jim tisto, kar nas vse oživlja: pogum, navdušenje za pravico ljubljene domovine.

Doslej kaže torej vse ugodno. Tako je kakor smo rekli: Krvave žrtve prinašamo, ali vsi vragovi nas ne premagajo, dokler stojimo Avstrija in Nemčija v poštenih zvestobih skupaj.

Armadno povelje nadvojvode Friderika o vojnem položaju.

K.-B. Dunaj, 30. septembra. Uradno se razglasa: C. in k. armadno vrhovno komando izdalo je sledečo armadno povelje:

„Položaj je za nas in za zvezno nemško armado ugoden. Ruska ofenziva v Galiciji beži nazaj. Skupno z nemškim vojaštvom bomo sovražnika, ki je bil pri Krasniku in Zamoscu, Insterburgu in Tannenburgu premagan, zopet premagali in uničili.

Proti Francoski vsilila je nemška glavna moč nevzdržljivo globoko v sovražno pokrajino. Tam pride kmalu nova velika zmaga.

Na balkanskem bojišču se borimo istotako v sovražnikovi deželi. Zoperstavljenje Srbov pričinja ponehavati.

Notranja nezadovoljnost, upori, beda in lakota grozijo našim sovražnikom v hrbtu, medtem ko monarhija stoji v edini in v močni zaupnosti, izvojevati to zločinsko nam vsiljeno vojno dozmagovitega konca.

To je resnica o položaju. Sporočiti jo je vsem oficirjem in raztolmačiti moštvo v njega materinem jeziku.

Nadvojvoda Friderik,
general infanterije.

Svarilo.

Prebivalstvo Štajerske, Koroške, Primorske in Kranjske se pozivlja, da s svojim lastnim ravnanjem podpira odredbe, katere so izdale politične in vojaške oblasti v varstvo splošnosti proti zvišanju cen.

Prekoračenja maksimalnih tarif naj se nikar ne trpi.

Straschill'ova grenočica iz zelenjave povzroči
moč in je vsled tega pri večjem telesnem naporu

neobhodno potrebna.

Zato jo je priporočati zlasti za turiste, lovce, vojake,
romarje itd.

414

Ponujanje višjih kakor maksimalnih cen od strani kupovalcev je nespametno in nepatriotično.

S trajnim zadrževanjem potrebščin v večji množini, kakor se jih rabi za lastno domače gospodarstvo, se ne bo doseglo dovoljenja višjih cen, pač pa zaplembo in kazni.

Vsaka agitacija proti v tem oziru izdanim razglasom itd. tako od strani posameznikov kakor od strani korporacij, je popolnoma nedopustna; istotako vsako javno kritikovanje, ki bi utegnilo javnost razdraževati.

Vsako kršenje takih določb — tudi če so te izdane od političnih oblasti, se bode kaznovalo od vojaških domobranskih sodišč (§ 2. ces. naredbe z dne 25. julija 1914, drž. zak. št. 156, § 65 b civilnega kazenskega zakona.

Kazen: težka ječa od 1 do 5 let.

Vojaško poveljništvo nikakor ne bo trpelo, da bi kdorkoli iz morebitne javne stiske poseben dobiček imel.

Gradec, 7. septembra 1914.

Vojaški poveljnik:

Matanovich m. p. generalmajor.

Organizacija avstrijskih bojnih sil.

Na vseh štirih straneh sveta se borita Avstrija in nje zaveznica za svoj obstoj. Z napeto pozornostjo sledimo v dubu njunim armadam, ki se junaško bore in slavno zmagojujejo na vseh bojiščih. Da bomo lažje presojali pomen bojev in zmag naše armade, navajamo danes v glavnih obrisih ureditev bojnih sil.

Naša skupna armada se deli v petnajst zborov (c. in kr. armada) s 102 polkoma pešcev, 15 polkov dragoncev, 16 polkov huzarjev, 13 polkov ulancev; zborom so prideljeni tudi oddelki topništva, tren, lovski in pionirski bataljoni, železniški, telegrafični in sanitetni oddelki.

Poleg skupne c. in kr. armade ima vsaka državna polovica tudi svoje domobranstvo (ki je pri nas na isti stopinji dovršenosti kakor skupna armada in se lahko tudi zunaj državnih mej uporablja) in sicer c. kr. domobranstvo za avstrijo (37 polkov) ter kr. ogrsko (28 polkov) za ogrsko polovico. Tudi domobranstvo ima nekaj svoje konjenice in svoje topništvo. — Bosna in Hercegovina dajeta državi 4 polke in en lovski bataljon. — Slovenski fantje in možje pripadajo III. zboru, čigar poveljstvo je v Gradcu, in sicer so uvrščeni v polke št. 7 (Celovec), 17 (Ljubljana), 27 (Gradec), 47 (Maribor), 87 (Celje), 97 (Trst), ki dobivajo novice iz ozemlja Štajerske, Koroške, Kranjske, Goriške, Istre in Trsta. — Hrvatje, naši junaški bratje, pripadajo 13. (zagrebškemu) zboru, s polki št. 53 (Zagreb), 96 (Karlovec), 79 (Otočac v Liki), 16 (Belovar v nekdanji vojaški granici), 78 (Osiek), 70 (Petrovaradin). Posebno slavna sta polka 79, in 16.; sploh pa velja kot zgodovinsko dejstvo, da so Hrvatje najboljši in najstrašnejši vojaki na svetu, kar so ponovno pokazali tudi v sedajšnjih bojih v Srbiji. Bosanci tvorijo 1. (Sarajevo), 2. (Banjaluka) in 3. Dolnja Tuzla), Hercegovci pa 4. (Mostar) polk c. in kr. bosensko-hercegovinske vojske in en lovski bataljon. Lovski bataljoni, ki so deloma ali po večini slovenski, so 5. (Tržič), 7. (Kanal), 9. (Beljak), 11. (Gradiška). — Če beremo o divizijah, o polkih, o baterijah, o trenu itd., moramo razločevati, katere vrste oružju ti oddelki pripadajo.

Pehota se zaznamuje z izrazi: četa, stotinja, bataljon (prapor), polk, brigada. Brigada pehote obsega 2 polka, polk 4 bataljone (polki domobranstva po 3 bataljone), bataljon 4 stotnije, stotinja 4 čete; toraj, ako šteje zdaj v vojski stotinja 250 mož, ima bataljon 1000, polk 4000 in brigada 8000 mož.

Lovci tvorijo stotnije, katerih štiri so en bataljon, ki je samostojen, ker polkov lovci nimajo. Vseh bataljonov je 32 in 4 polki tirolskih „cesarskih lovcev.“

Konjenica se deli v polke (konjeniške), ti v divizije, te pa švadronce, ki pa v razpadajo v voje ali čete in patrolje. En švadron šteje 150

konjenikov, 3 švadronce tvorijo 1 divizijo (t. j. 450), 2 diviziji pa en polk, t. j. 900 mož na konjih v 6 švadronov razdeljenih. Po opravi in oborožitvi se ločijo konjeniki v dragonce (iz avstrijskih dežel, izvemših Galicijo in Bukovino), ulance (iz poljskih in rusinskih pokrajin — nosijo čapko in imajo sulice) ter huzarje (iz ogrskih pokrajin, so vsi v žnorah). Slovenski fantje so uvrščeni v 5. polk dragoncev.

Topništvo se deli v poljsko, gorsko in trdnjavsko; poljsko pa zopet v polke s topovi (Feld-Kanonen) in v polke z možnarji (Feld-Haubitzen). Prvih je 42, drugih 14. Razun teh polkov je še nekaj jahajočih topniških divizij, 9 težkih havbičnih divizij in 6 gorskih topniških polkov. Trdnjavsko topništvo obstoja iz šestih polkov in treh samostojnih bataljonov. Poljsko topništvo je razdeljeno (podobno kakor konjenica) v polke, ti v divizije in te v baterije, ki imajo po 6 (jahajočih) do 8 (vozečih) topov, katere opravlja okoli 120 mož. Konjev spada k jahajočim baterijam okoli 230, k vozečim 150. Trdnjavski topničarski polki pa razpadajo kakor pehotni polki v bataljone (po 3) in ti v stotnije (po 4). Gorsko topništvo ima 6 polkov po 4 baterije. — Pionirji tvorijo 15 samostojnih bataljonov po 5 stotnij (15. bataljon je v Ptuj ob Dravi).

Tren, ki skrbi, da dobe vojaki „vsak dan pol hleba in kar je treba“, tvori 3 trenske polke, ki so razdeljeni v 15 divizij in te v 12 švadronov.

Sanitetnih oddelkov je 27.

Armada ali vojska je samostojno krdelo s samostojno nalogo, ki družji vseh vrst orožje pod enotnim vodstvom. Nastopajoča armada je lahko večja ali manjša, kakor pač njena naloga zahteva. Kot taka lahko nastopa že ena divizija (latinsko: divisio t. j. oddelek vojske), ki družji 2 brigadi (4 polke) pešcev, primerno število konjenikov, lovcev, topništva, pionirjev in trenova eno telo. Največja armadna enota v miru, ki pogosto v vojski samostojno nastopa, je zbor ali kor (lat. corpus — telo, franc. corps, izgovori kôr). En kor obsega 2 diviziji (8 polkov pehote) in potrebne oddelke drugih vrst orožja. Šteje okoli 36.000 mož in 10.000 konj; v vojnem času seveda naraste lahko tudi na 50.000 mož in več. V večjih odločilnih bitkah nastopa po več zborov v zvezi pod vodstvom armadnega poveljnika in njegovega štaba.

Mnogi se čudijo, da je šele zdaj prišlo v avstro-ruski vojni do velikih bitk, čeprav so brali že pred tedni o prvih spopadih konjeništa. Toda pomisliti treba, da armade, ki obsegajo stotisoče in milijone, rabijo mnogo časa, preden najdejo primeren prostor, da se morejo razviti v bojno vrsto in to razvijanje mas tudi dosti časa rabi, ker je od prave razvrstitve skoro največ odvisen končni uspeh.

Na poti v sovražnikovo deželo jezdijo naprej poizvedovalne patrolje. Kakih 15 km za njimi se pomikajo močnejši oddelki konjenice. 20 do 30 km za njimi prodira glavna moč konjeništa, podprta z lovci, in šele 40 do 60 km za njimi se vale glavne sile pehote in topništva, za temi tren. Če bi toraj prve patrolje iz Trsta proti Celovcu prodirajoče armade vzemirjale že Kranj in okolico, bi glavna sila dospela s prvimi četami komaj do Št. Petra na Krasu.

Kako je srbski princ Jurij bežal iz Zemuna.

Osješka cenzurirana „Slavonische Presse“ poroča: Srbi so izvedeli od svojih špijonov, da so ne samo naše čete, ampak tudi javni uradniki in večji del zemunskega prebivalstva odšli iz mesta. Nekega lepega dne je prišel srbski princ Jurij na čelu vojske v Zemun. Princ Jurij je nagovoril ljudstvo in pri tej priložnosti naglašal, da je Zemun „predmestje Belgrada“ in da se v prihodnosti zveže z bodočim glavnim mestom „velike Srbije“. Srbi prihajajo kot prijatelji zemunskega prebivalstva in da hočejo tako z njimi tudi postopati. Nato je izjavil, da korakajo Rusi že proti Budimpešti. (Princ ima res bujno fantazijo. Op. ur.) in da se bodeta skoro zedinili ruska in srbska vojska. Princ je nato po vojaško pozdravil ljudstvo in odjezdil. Kmalu se je princ Jurij vrnil s svojim sprem-

stvom in odšel v divjem begu. Srbski vojaki, ki so za njim prihajali, so vpili: „Švabi prihajajo!“ in vsak je gledal, da se skrjuje na varnem kraju. In zares, oddelki naše vojske žalibog niso imeli veliko opravka zaradi „ponosnega“ bežanja Srbov in njihovih voditeljev. Majhen intermezo „velikega princa“ na našem ozemlju se je končal zanj na tako žalosten način.

Premagana ruska konjenica.

K. B. Dunaj, 29. septembra. Iz vojnega tiskovnega tabora se uradno poroča:

Z ozirom na od zvezanih nemških in avstro ogrskih bojnih moči pričete nove operacije, se pomika sovražnik ob obeh straneh reke Weichsel nazaj. Naši so močno sovražnikovo kavaljerijo pri Biecu razgnali. Severno od reke Weichel se je več sovražnih kavaljerijskih divizij od zvezanih armad pregnalo. — Namestnik šefa generalštaba pl. Höfer, generalmajor.

Poraz Rusov na vzhodnem Pruskem.

Zdaj šele prihajajo natančnejše vesti o grozovitem porazu, ki so ga doživeli Rusi pod svojim generalom Rennenkampffom v vzhodni Prusiji. Kakor znano, jih je nemška armada pod generalom Hindenburgom obkolila in z železno vehemenco poglala v Mazurijska jezera. Nemci so uničili popolnoma 6 aktivnih ruskih kôrrov, dve brigadi strelcev, 6 rezervnih divizij in 2 kavaljerijskih divizij.

Več kot 159.000 Rusov je v Mazurijskih jezerih žalostno utonilo, velikansko število pa jih je na bojiščih padlo ali pa jih je bilo vjetih. Aktivna ruska armada na vzhodu bila je globoko nazaj v Rusijo vržena. General Rennenkampff izgubil je v pruskem močvirju svoje škornje...

Zanimivosti iz vojne.

Iz poročil vojnih poročevalcev posnemamo sledeče dogodke:

Na severnem bojišču je odšla neka divizija v boj. Vrhovno zapovedništvo je hotelo divizijo nazaj poklicati, a telefon je bil pretrgan, tako da vojno zapovedništvo ni imelo več zveze s to divizijo. Bilo je že zvečer, ko je dobil generalnoštabni stotnik Ludvik Frank povelje, naj z enim vojem infanterije poišče to divizijo in ji sporoči povelje, da se mora umakniti na gotovo točko. Stotnik je odšel na slepo srečo, hodil ponoči po gozdu in poljih in končno res našel iskano divizijo. A bila je že dosti dalje, kakor je vojno zapovedništvo mislilo. Stotnik Frank pa je spoznal, da se nahaja divizija v jako dobri poziciji in je vsled tega zamolčal ukaz, ki ga je imel sporočiti divizionarju ter mu priporočil, naj le ostane, kjer je. Posledica tega samovoljnega postopanja stotnika Franka je bila, da je divizija naslednji dan pod posebno srečnimi pogoji posegla v boj. Stotnik Frank je predlagan za visoko odlikovanje.

Na potu od Lvova v Brzezany leži Navajo mjesto. Stotnik galskega polka Evgen Martinowicz je imel ukaz, da z dvema kompanijama zavzame neke visočine in prežene ondi nahajajoče so močne kavalerijske oddelke. Po nekem nesporazumljenju je zaostala ena kompanija in stotnik je odšel samo z drugo. Naletel je na več stotnij vojakov in videl artiljerijo, ki se je na jako nevarnem mestu pripravljala na streljanje. Stotnik se je odločil napasti kozake, računajoč, da se bo artiljerija umaknila, če izgubi svoje varstvo. Na potu po gozdu je velik del kompanije zašel in je imel stotnik Martinowicz, stopivši iz gozda, samo še kakih sto mož na razpolaganje. Napadel je kozake in artiljerijo s hitrim streljanjem. Sovražnik je bil presenečen in artiljerija je v diru odšla in kozaki za njo. Pri malem mostu so se Rusi ustavili in začeli streljati, na kar je stotnik Martinowicz zaukazal juriš. Med tem je prišla od zadaj stotinja Čerkeov. Martinowiczova četa se je obrnila in je Čerkeese razbila in pregnala. Tako je ta stotnik prepodil sovražno artiljerijo in uničil dva oddelka konjenikov. Stotnik Mar-

tinowicz in četovodja poročnik Lemberg sta predlagana za odlikovanje.

Eden vojnih poročevalcev milanskega „Secolo“ popisuje sledeči pretresljivi dogodek s svojega potovanja v Pariz: Na neki samotni postaji vidim na nosilnici nemškega vojaka v smrtnem boju. Dvignili so ga z voza, ker mu je stresanje množilo smrtne muke. Luč svetilke ob strani je razsvetljevala njegov obraz in obraze štirih ali petih rezervistov, ki so bili izstopili iz vlaka in se sklonili nad ranjenca. Ni več govoril, a zdaj in zdaj se je zdelo, da hočejo njegove ustnice nekaj povedati. Toda govoriti ni mogel, ali oči so mu iskale — obupno iskale nečesa v tujih obrazih, v vlažni, slepi noči, kar bi imelo usmiljenje ž njim v njegovi neizrečni zapuščenosti. Za trenotek sta veliki modri očesi — nemirni očesi umirajoče kreature — obviseli na meni. Občutil sem nekaj nepopisnega, kar me je prijemalo v dušo, kakor roka potapljajočega se človeka, ki pričakuje rešitve. Tedaj je spreletelo obraz globoko brezrazumno strmenje, pupili sta se razširili jako na široko in neizrečna žalost je legla na lici. „Ca y est“ je rekel eden vojakov. „Mrtev je.“ Drug vojak je napravil znamenje križa, preko v temi stisnjenih ljudi je zašumel mrzel severni veter. — Toliko gledalcev in vendar je umrl zapuščen!

Med avstrijskimi višjimi oficirji, ki so predlagani za odlikovanja, je tudi polkovnik generalnega štaba dr. Karl Bardolff, ki je svoje dni služboval nekaj časa v Ljubljani, v zadnjih letih pa je bil adjutant pokojnega nadvojvode Frana Ferdinanda. Divizija, kateri je sedaj dodeljen polkovnik dr. Bardolff, je stala v noči od 28. na 29. avgusta pri Komarovu. Moštvo je bilo vsled bojov in maršev prejšnjih dni zelo utrujeno. Nameravano je bilo, naj se moštvo to noč nspi in pokrepča, posebno še z ozirom na to, da je bila teji diviziji v pripravljajoči se bitki odkazana jako važna naloga. Na vse zgođaj zjutraj je močan sovražnik napadel tabor te divizije. Smatralo se je že, da je katastrofa neizogibna. A posrečilo se je tekem 48 ur zbrati razporedeno moštvo, je urediti in spraviti skupaj tudi tren. Dne 30. avgusta je bila divizija že zopet popolnoma v redu in je krepko pomagala izvojevati dne 31. avgusta pomembno zmago armade generala Aufenberga pri Komarovu. Ko se je divizija dne 28. avgusta umikala, je prišla velevažna pozicija Jalowka v roke sovražnika. Tedaj je polkovnik dr. Bardolff s sabljo v roki dirjal pred svojim vojaštvom v boj in je vnovič zavojeval Jalowko, kar je postalo velikega pomena za zmago pri Komarovem.

Iz Karpatov prepodeni Rusi.

U.-K.-B. Budimpešta, 29. septembra. Od merodajnega mesta se nas pooblašča, naznaniti sledeče: Ob meji pri Körmezö pričela je bitka. Zanesljiva naznanila pravijo, da so naši vojaki sovražnika v bližini Okörmezö nazaj vrgli.

Iz komitata Ung se poroča, da je železniška linija pri Csontosu prosta. Od Csontosa odšli so monterji v Fenyevölgy, da uredijo zopet telegrafske naprave. Iz tega sledi, da se je posrečilo, vreči sovražnika nazaj čez Fenyevölgy.

Smrt srbskega majorja Tankovića.

V zadnjih bojih ob Drini padel je tudi srbski major Tanković, ki je bil glavni povzročitelj grozovitega umora na naši prestolonasledniški diviziji v Sarajevu. Major Tanković zapovedoval je večjemu oddelku četašev; zadel ga je avstrijski šrapnel in ga usmrtil. Tanković stal je tudi na čelu morilske družbe „Narodna obrana.“ V ultimatumu, ki ga je naša vlada pred vojno srbski poslala, zahtevalo se je tudi, da se tega morilca kaznuje. Srbska vlada je takrat lagala, da Tanković ne more kaznovati, češ da je pobeignil. Zdaj se je srbska laž javnosti od-

krila. Enega morilca je torej že zadel usoda. Žal da je umrl kot vojak in ne na vešalah, kakor bi bilo to primerno za morilca!

Resen položaj v Srbiji.

Niš. Dne 17. septembra je sklical ministrski predsednik Pašić voditelje strank na dogovor z namenom, da se izravna velika nesporazumljenja, ki so se pojavila med strankami. V ti konferenci je priporočal Pašić, naj se sestavi koalicijski kabinet. Konferenca se je končala brez uspeha. Posamezni voditelji so izjavili, da se morajo najprej sporazumeti z izvršilnimi odbori svojih strank. Dvomi se, če se posreči sestaviti koalicijski kabinet. Posebno napredna stranka dobro vidi, da je neizogiben popolni polom srbske politike proti Avstro-Ogrski, ki so jo inauguralni dinastija in Pašić. Kolera se vse bolj širi v Nišu, kakor tudi v okolici. Bogatejše rodbine in osebe zapuščajo mesto. Pripoveduje se, da se dvor in vlada preselita v Skoplje. Skoro vsi časopisi so prenehali izhajati, ker nimajo papirja in potrebnega osebja. Vsak dan prihaja veliko pošiljatev ruskih vojaških časopisov, ki se dele med vojake. Ti časopisi so polni vesti o zmagah trojnega sporazuma.

Kako je delovala nemška križarica „Kaiser Wilhelm der Grosse.“

Poročali smo, da je bila v Rio del Oro od Angležev topoljena nemška križarka „Kaiser Wilhelm der Grosse“; ta križarka je Angležem več ladij uničila. Križarka je jadrala iz Bremena mimo Shetlandskih otokov proti Izlandu, kjer je 7. avgusta potopila ribiško ladjo iz Grimsbyja in vjela kapitana in 13 mornarjev. 15. avgusta je lovila ladjo „Galician“, a jo je pustila, ker so se bližale angleške križarke. Dne 16. avgusta je potopila parnik „Kaspara“, 12 milj od Kanadskih otokov, in je vjela 69 mornarjev; zvečer isti dan je potopila angleški parnik „Nyanga“; nato se je odpeljala v Rio del Oro po premog.

Srbi v Zemunu.

Graški listi poročajo: Srbom je bilo le malo dni usojenih, da so se v Zemunu mudili in kmalu smo bili, hvala Bogu, teh težkih sanj rešeni. V srečo Srbom je bil položaj tak, da niso nobene škode napravili. Od prvega trenutka ko so Srbi vpadli, so morali zelo paziti, da jih naši ne obkolijo, niti časa niso imeli, da bi bili po svoji navadi plenili. Vse zasebne hiše so ostale nedotaknjene. Oropali so le neko veliko kolonialno trgovino in pri nekem zdravniku so si avtomobil izposodili, ki ga niso vrnili. Reko so Srbi prekorali na mostu napravljenem s čolni. Naši monitorji so dobro skriti opazovali prehod Srbov, ker je šlo za to, da nam veliko Srbov v roke pade. V Zemunu so srbski častniki proti plačilu jedli. Srbski vojaki so takoj polične napise odstranili in jih s srbskimi nadomestili. Za župana so Srbi določili nekega lekarnarja. Častniki v hotelu „Central“ niso ničesar plačali. Ko so naši vojaki prikorakali, so Srbi takoj mesto zapustili in sicer so bežali čez most prvi častniki, ki se jim je tako mudilo, da niso niti svojih stvari vzeli s seboj. Naši monitorji so pričeli na most streljati, most je bil porušen, še predno so prekorali Srbi reko. Ob tej priliki so Srbi veliko ljudi izgubili.

Dnevno povelje generalobersta Hindenburga.

Berolin, 25. septembra. (Kor. urad.) „Wolfov urad“ poroča: Vrhovni poveljnik vzhodnje nemške armade generaloberst Hindenburg je izdal naslednje armadno povelje: Vojakom VIII. armade. Nove lovrike ste pridobili za naše zastave. V dvanedni bitki ob Mazurskih jezerih in v večdnevem brezobzirnem zasledovanju daleč čez rusko mejo, ste sovražno armado, obstoječo iz 2., 3., 4., 20. in 22. armadnega zbora iz 3. sibirskega armadnega zbora, iz 1. in 5. strelske brigade, 53., 54., 56., 57., 72. in 76. rezervne divizije in iz 1. in 2. gardne

kavalerijske divizije, ne samo premagali, marveč razbili. Do sedaj smo zbrali več zastav, kakih 30.000 neranjenih vjetnikov, najmanj 150 topov, mnogo strojnih pušk in municijskih kolon ter številna vojna vozila. Število plena pa še vedno narašča. Vaši bojevitosti in obudovanja vrednemu naporu in korakanju ter vaši hrabrosti se imamo za to zahvaliti. Bogu čast, tudi v naprej bo z nami. Živelo Njeg. Veličanstvo cesar in kralj!

Uradno poročilo o našem položaju na jugu.

K.-B. Dunaj, 29. septembra. — Uradno se razglaša: 28. septembra zvečer. Po več kot 14dnevni trdovratnih bojih med katerimi so naši vojaki Drino in Savo zopet prekorali, nastopil je na južnem bojišču kratki operacijski odmor. Naše vojaštvo stoji vse na srbskem ozemlju in se brani za sedaj v krvavo pridobljenih pozicijah proti nepretrganim trdovratnim napadom. Ti napadi končajo vedno z znatnimi izgubami sovražnika.

V zadnjih bojih se je skupno 14 kanonov in več mašinskih pušk pridobilo. Število vjetih Srbov je veliko, istotako število srbskih dezertarjev.

Poročila o srbsko črnogorski ofenzivi v Bosno nastala so vsled vpad podrejenih moči v od lastnega vojaštva skoraj popolnoma zapuščeno pokrajino ob Sandžakovi meji. Napravilo se je takoj korake, da se to pokrajino od sovražnika očisti.

Potiorek, feldcajgmojster.

Nevtraliteta Laške.

„Zakaj Laška ne gre znani? Kje je zdaj trozveza? Zakaj smo spoznali Laha!“ tako in enako se govori zdaj med ljudstvom. Nekateri govorijo še bolj pikro o laški „nevzestivosti“ ter hočejo reči, da so Lahi nas izdali. Treba je, da ljudstvo to vprašanje dobro razume, da ne bo sodilo krivo. — Cele resnice niti laški časniki ne povedo! Reči moramo celo, da morajo svojim čitateljem prikrivati resnico. Laški listi pravijo, da Laška nič ni vedela o avstrijskem ultimatu na Srbe, da ni bila obveščena pravočasno o nameranih napovedi vojske od strani Nemčije Rusom, in da bi bila dolžna iti v vojsko samo v slučaju, da Francija napade kot prva Nemčijo in Avstrijo. Vse to ne drži! — Med vrstami pa povedo laški časniki nekaj drugega! Laška se je odločila za popolno nevtraliteto v onem trenutku, ko je angleška napovedala vojsko Nemčiji. Zakaj? Pomislimo: 1. Angleško-francosko brodovje v Sredozemskem morju šteje 30 velikih bojnih ladij dobre mere in ima za podlago angleški otok Malto, ki leži ravno med Italijo in Tripolis, ki ga je Italija šele pred 3 leti zasedla! Lahi pa si še davno niso osvojili Tripolis in Cirinejke ter morajo tam vzdržati veliko stalno armado 80.000 mož! Tem vojakom mora Laška dovažati iz Italije kratkomalo vse, celo pitno vodo! — V tem trenutku, ko bi se torej Laška oborožena postavila na stran trozveze, je izgubljena za Laško afrikanška kolonija, in 80 tisoč mož bi moralo umreti naravnost gladu!

2. Nastop Laške za trozvezo bi torej Laško v vrtem hipu silno občutno zadel. Zadel bi Lahe ravno na najobčutljivejši točki: Laška bi izgubila v drugi koloniji, kakor jih je pred 18 leti izgubila v Abesiniji! To bi zadelo v živo laški ponos! Pred 3 leti je celo laško ljudstvo naravnost norelo samega navdušenja, ko je šlo za Tripolis. Lahi so hoteli popraviti sramoto v Abesiniji! Zdelo bi se zdaj italijanskemu ljudstvu, da ga izgubi zaradi Avstrije in Nemčije in bi vojska v sedanjem položaju bila silo nepopolna. Nobeni vladi pa ni mogoče, se na Laškem dolgo vzdržati proti ljudski volji, kajti ljudstvo je po nestrzdanem časopisja silno razburjeno: na Laškem politizirajo mase ljudstva in berejo

strastno časopise! Ti časopisi, ki so večinoma podkupljeni od Francozov, pa kažejo dan za dnevom na Tripolis in opominjajo Lahe, da se pretaka v njihovih žilah romanska kri.

3. Laška nadalje občuti jako hudo že zdaj posledice vojske na gospodarskem polju! Več 100.000 izseljencev se je vrnilo na Laško v teh dneh! Kaj bodo doma drugega kot stradali? — Delo, industrija je tudi na Laškem zaostala! — Da bi si laško ljudstvo nalagalo še posebnih žrtev za vojsko, o tem je pač treba resno dvomiti.

Že Bismarck je izjavil, da je nevtralizeta Laške velike važnosti za Avstrijo in Nemčijo. Seveda lepše bi bilo, da bi šla Laška z nami brez ozira na težavne razmere, v katerih se nahaja.

Avstrijski junaki v bojih pri Lembergu.

Vojni poročevalec lista „Pester Lloyd“ poroča:

V bitki, ki je divjala okoli Lemberga, je iz ogrskih vojakov obstoječe desno krilo še 11. t. m. velik uspeh dosgelo. Pri Ravaruskim pa so nas ogrozile velike mase ruskih vojakov; zato nismo mogli svojih dosedanjih uspehov izkoristiti in ofenzivo pričeti. Nam ni treba ničesar olepšavati, kajti mi nimamo ničesar tajiti. Natančni seznam števila vjetih Rusov ter pridobljenih kanonov in trofej dokazal bode moč, intaktnost in dosežene uspehe naše armade. Rusi, ki so se nam zoperstavili v velikih množinah, pripravljali so se za to vojno že dalje časa kakor mi, tako da se jih ni moglo s hitrim in odločnim navalom premagati.

Ves naš položaj razsvetljuje neprimerno zanimivi slučaj: V armadi našega generala Auffenberga se je moralo dati dva k r a t p o v e l j e, da se vrne nazaj; na prvo povelje vojaki niti verovati niso hoteli, ker niso mogli razumeti njegov vzrok. To je pretresljivo in označuje ves naš položaj. Že tedne sem v boju stoječi vojaki so vedno le videli, da so stalno zmagovito napredovali, da so napravljali ruske vjetnike, pridobivali ruske kanone in podili pod velikimi izgubami Ruse nazaj. Le vsled velikanske premoči pokazal se je položaj, ki je naredil potrebno vrnitev in novo grupiranje vojnih moči.

Zmagovito napredovanje generala D a n k l se je moralo zaradi tega vstaviti in tudi armada generala Auffenberga vsled tega ni mogla svoje naloge dokončati. Nič ni pomagalo, da smo Rusom grozovite izgube napravili. Kakor pripovedujejo naši vojaki, je za vsakih deset ustreljenih Rusov zopet dvajset drugih v vrsto stopilo. Zdaj bode v bojih bržkone nastopil odmor. Naši vojaki, ki so se cele tedne dolgo borili, brez da bi zamogli ponoči spati in se le en trenutek spočiti, ki so počivali le kadar so delali velike marše, se bodejo zdaj zopet okrepčali. Naše vojaštvo zamoglo se je doslej komaj nazaj držati. Nepremagljivo navdušenje vojakov vodilo je te vedno do novih napadov. Armada šla je nepremagljivo in v polni intaktnosti v defenzivo. Na tej jekleni steni se mora ruska premoč razbiti.

Od nemških bojišč.

K. B. Berlin, 30. septembra. Veliki glavni generalštab poroča z dne 28. septembra zvečer:

Na desnem krilu armade na Francoskem vršili so se danes doslej še neodločeni boji. Na fronti med rekami Oise in Mars vlada v splošnem mir. V napadanju proti förtov ob Marsi stoječa armada zavrnila je zopetne francoske na pade iz Verduna in Toula. Včeraj je oblegovalna artiljerija proti delu förtov v Antwerpenu ogenj zapričela. Naskok belgijskih moči proti zatvornim linijam bil je zavrnjen. Na vzhodu so se izjalovili ruski navalni, ki so se izvršili čez reko Njemen proti guberniji Suwalki. Proti trdnjavi Osowiec stopila je včeraj težka artiljerija v boj.

Cesar pri ranjencih.

Z Dunaja se nam poroča: Cesar je včeraj popoldne zopet obiskal ranjence. Posetil je rezervno bolnico Rdečega križa v Hegelgasse, kjer se nahaja okrog 500 vojakov. Na poti v bolnico je cesarja pozdravljala tisočglava mno-

žozica. Na čelu odlične družbe je pozdravil vladarja komisar za vojno pomožno oskrbo grof Traun, ki je tudi na kratko poročal o svojem inšpekcijskem potovanju po čeških deželah. Cesar je s posebno laskavimi besedami pohvalil delovanje Rdečega križa ter se na to v spremstvu raznih funkcionarjev podal v posamezne dvorane bolnice. Monarh si je najprvo ogledal veliko aseptično operacijsko dvorano kjer ga je na čelu usmiljenih sester pozdravila sestra Michaelis (nadvojvodinja Marija Terezija.) Nato je cesar stopil v dvorano, kjer leže ranjeni častniki. Vlada je z vsakim oficirjem govoril, dal si je pripovedovati vojne doživljaje ranjencev, kje da so dobili rane, vpraševal jih je sočutno, kako se jim godi, ali imajo holecine in večkrat se je pojavila v cesarjevem očesu gorka solza sočutja. Navzoči so bili globoko ginjeni, ko je vladar obljubil poročniku Madrichu, kateremu je bila odtrgana roka, da bo smel tudi z eno roko služiti v armadi. Nato je cesar obiskal dvorane, kjer se nahaja ranjeno moštvo. Tudi tam je cesar skoraj vsakega ogovoril in sicer po možnosti v materinskem jeziku, tolažil je vojake, ki so bili srečni in radostni nad milostjo vladarjevo. Na hodnikih so se bili med temi postavljeni rekonvalescenti, neki težko ranjeni podčastniki si je bil celo izprosil, pa so ga nesli v nosilnici na hodnik, da vidi cesarja. Vlada je ginjeno se smehljaje korakal skozi ta špalir, okrenil se je k težko ranjenemu ter ga ljubeznjivo tolažil. Ko si je cesar še ogledal kuhinjo bolnice in dve operacijski sobi, je zapustil bolnico. Tudi pri povratku ga je občinstvo na ulicah burno pozdravljalo.

Cesarjeva zahvala poljskim legijonarjem.

Dunaj, 28. sept. (Kor. urad.) Neka lokalna korespondenca poroča iz Krakova: Na udanostno brzojavko iz 370 mož obstoječega prostovoljnega oddelka poljske legije iz Tešinja je došel sledeči odgovor: Njegovo Veličanstvo je blagovolilo z zahvalo na znanje vzeti udanostno izjavo poljskega šlezjskega narodnega komiteja povodom odhoda prostovoljnega oddelka iz Tešinja ter najmilostnejše izreči svoje najvišje želje za bodoče delovanje prostovoljnega oddelka.

Kako je avstrijska četa 2000 Rusov vjela.

Korporal Hruby nekega dunajskega regimenta pisal je svojim starišem:

„Dne 5. p. m. ob 11. uri dopoldne dobili smo povelje, marširati od neke vasi v X. Bilo nas je 400 mož, med njimi en lajtnant, 4 korporali, 2 gefreiterja, jaz in en prostovolec. Marširali smo od 11. do ¼1. ure popoldne. Nakrat prišla je ena patrolja nazaj in je sporočila, da tabori okoli 100 korakov od nas 40 mož broječa sovražna patrolja. Marširali smo tja, razvil se je kratek boj in sovražniki so se udali.

V hvalo, da smo lepo z njimi delali, izdal nam je neki Rus, da stoji okoli 1000 korakov pred nami sovražna četa okroglo 2000 mož. Lajtnant vprašal nas je, ali naj gremo nazaj po večjo silo, ali pa naj sovražnika napademo. Kakor iz enih ust smo odgovorili: „Naprej! Zmaga ali smrt!“ Le težko se je odločil naš lajtnant, napasti petkrat močnejšega sovražnika. Marširali smo naprej in se pripravili. Takoj potem padli so prvi strelji. Nastal je grozoviti boj. Po kratkem boju smo vedeli, da smo vsi skupaj izgubljeni, kajti zmanjkalo nam je streljiva.

Vsled tega smo se odločili na boj za življenje in smrt. Mi šarži dali smo povelje: „Bajonett auf! Sturm!“ Dali smo znamenje in skočili navzgor. Čulo se je posamezne klice: „Z Bogom! Hura!“ in potem se je vnel boj, kakor si ga sploh ne more misliti. Borili smo se proti grozoviti premoči. Naši vojaki bili so sicer blede, ali pogumni in odločni. Vsak je molil, kajti vsak je videl smrti v oči; in vendar ni hotel nikdo zaostati. Prišlo pa je vendar drugače, kakor smo si mislili. V zadnjem trenutku prišlo nam je 80 do 100 mož od poljskega lovskega batajlona št. X na pomoč. Jaz sem čutil že mojo prestreljeno desno nogo otrpniti; hlače so bile že na nogo prilepnjene.

Medtem prišel mi je novi pogum. Neki Rus hitel je z bajonetom proti meni. Zabol me je v leva prsa. Stal sem. Hipoma sem obrnil puško in udarec s kopitom bila je Rusu plača. Zdaj smo

videli, da so Rusi svoje puške proč metali. Zapovedali smo jim z znaki, da naj zatvorbo pri puškah proč vzamejo. Dvema častnikoma pustili smo sablje, vzeli smo jim pa revolverje. Ko je tretji videl, da nimamo nobenega oficirja, potegnili je sabljo, ali ustrelili smo ga takoj. Vzeli smo vjetnike v našo sredo, da marširamo v X. Ko smo tja dospeli, sprejeli so nas tovariši z glasnimi klici. Vjeli smo okoli 2000 Rusov.

Neki ruski oficir je dejal: „Ako bi imel le en del takih vojakov, kakor ste vi, potem bi nas ne bili dobili!“ Ko so naši oficirji to čuli, so nas objeli. S prvim vlakom odpeljali so nas v garnizijsko bolnišnico v X. Ko bodem zdrav, grem takoj zopet na bojišče.“

Krvavi napad perzijskega plemena ob ruski meji.

K.-B. Konstantinopel, 29. septembra. — Kakor izve list „Ikdam“, je perzijsko plemo Suma i rusko pozicijo Sirdšik napadlo. Dva ruska oficirja in 200 ruskih vojakov bilo je ubitih, 40 vojakov pa ranjenih. Ostalo rusko vojaštvo je zbežalo in zapustilo 4 mitrajleze, mnogo orožja in streliva. — (Tako se pričena torej tudi že v Perziji krvavi odpor zoper zverinsko nasilje ruskega carizma! Op. ur.)

921

Kuhaj z duhom. To je najnovjša deviza moderne ženske. „Staroprimari tajni recepti“ so se preživeli. Danes se pravi spremenjenim gospodarskim razmeram primerno dobro in okusno kuhinjo pejalji. Zato rabijo praktične, moderne gospodinje dra. Oetker prašek za pecivo. Pomaga jim štediti: na času, na delavni moči, na denarju. In zajame dobro izdelanje vsake vrste peciva. Svitla glava je najlepši in najboljši simbol te neobhodno potrebne kuhinjske pomoči. Kliče nam „Kuhaj z duhom.“

Knezoškof lavantinski dr. Mihael Napotnik.

Dne 29. septembra praznovale je milostni gospod lavantinski knezoškof dr. Mihael Napotnik svojo 25 letnico na lavantinskem knezoškofijskem sedežu. Knezoškof dr. Napotnik bil je rojen dne 20. septembra l. 1850. Za knezoškofa bil je imenovan dne 27. septembra l. 1889. Takrat je bil komaj 39 let star. In od tega časa sem je vladal lavantinsko diecezo.

Danes pač nismo v položaju, praznovati z bogve kakšnimi slovesnostmi o obletnico. Na vseh straneh teče kri, ves svet stoji v velikanskem viharju in kakor žitje v jeseni padajo vroča od smrtne kroglice zadeta človeška trupla. Bilo bi razburljivo, ako bi se v takem času prirejalo velikanske slavnosti, polne hrupnega veselja. In bilo bi tudi protikrščansko, kajti pravemu krščanskemu duhu je skromnost prva zapoved. Prepričani smo, da je tudi iz teh vzrokov premilostni knezoškof odpovedal vsa hrupna praznovanja.

Vsak pošten njegov prijatelj praznuje v srcu in z iskreno čeprav tiho željo ta jubilej. Tudi mi stojimo med gratulanti, ker priznavamo velikansko svoto pridnosti in dela, ki jo vsebuje teh preteklih 25 let knezoškofijskega vladanja. Mi smo tudi dovolj odkritosrčni, da ne delamo knezoškofa dra. Napotnik odgovornega za gotove rak-rane, ki so zlasti vsled prehudega politiko-vanja v njegovih diecezi nastale. Tudi knezoškof je človek in en človek ne more pregledati vse. Vsled tega naš list in naša stranka tudi nikdar nista napadali knezoškofa, čeprav smo bili vedno v pravem in odločnem zmislu besede protiklerikalni. Mi se nismo dotaknili nikdar škofove osebe, čeprav so nam posamezni politikujoči duhovniki lavantinske škofije opetovano delali velikansko krivico. Danes, na dan škofovega ju-